

מי שישלוט בקצב השיקום של איראן יכריע את המלחמה

written by משה פוזיילוב | 14.04.2026

המשטר האיראני נבלם, נחלש ונחשף. כעת המבחן האמיתי הוא בשליטה בקצב השיקום וביצירת תנאים לאתגר את שלטונו מבפנים. המערכה מול איראן טרם הסתיימה, אך מי שמבקש להבין את הרגע הנוכחי חייב להבחין בין תחושת הסיום לבין תמונת המצב האמיתית. הפסקת האש איננה סוף הדרך, אלא שלב ביניים במערכה רחבה יותר, שהחלה בבוקר ה' 7 באוקטובר 2023 וממשיכה מאז בזירות שונות.

כדי להבין את עומק ההישג, צריך להתחיל מן ההקשר. ערב המלחמה חיה ישראל בתודעה של יציבות מדומה. ההנחה הייתה שהאויבים מורתעים, שהמערכות האזוריות נשלטות, ושסכנה קיומית איננה מונחת על השולחן. בתוך שעות ספורות התברר עד כמה ההנחות הללו היו שגויות. מאז מתנהל תהליך מתמשך של תיקון, לא רק צבאי אלא גם תודעתי.

הפסקת האש הנוכחית אינה תוצאה של איזון כוחות, אלא של לחץ מצטבר שהופעל על הרפובליקה האסלאמית. ארצות הברית תנצל את חלון הזמן כדי לייצב את שווקי האנרגיה ולנהל משא ומתן מעמדת כוח, בעוד איראן איבדה את אחד הקלפים המרכזיים שלה, היכולת לערער את שוק הנפט והגז. עצם ניטרול האיום הזה משנה את כללי המשחק.

במקביל, העלאת רף האיום האמריקאי לרמה קיומית, כולל רמיזות לפגיעה בתשתיות אזרחיות קריטיות, יצרה עבור המשטר בטהראן דילמה מוכרת מן העבר. בדומה לסיום מלחמת איראן עיראק או להסכם הגרעין ב-2015, גם כאן נאלץ המשטר לבחור בין המשך התנגשות שעלולה להוביל לקריסה לבין נסיגה טקטית, הוא בחר בנסיגה.

אך יש פרט אחד חשוב שלא מקבל מספיק תשומת לב. האיראנים לא דרשו הפסקת אש בלבנון. ברגע מבחן, כאשר הופעל עליהם לחץ כבד, הם בחרו שלא להציב תנאי שמגן על שלוחיהם. למעשה, הם הקריבו אותם. זאת אינדיקציה משמעותית למצבו של המשטר. משטר שמרגיש חזק משתמש בשלוחיו כמנוף ומגן עליהם כחלק מהמערכה הכוללת. משטר שנמצא תחת איום קיומי מצמצם חזיתות ומוותר על נכסים כדי לשרוד.

ההחלטה שלא להתעקש על לבנון מלמדת כי מבחינת טהראן, הישרדות המשטר קודמת לכל פרויקט אזורי. זהו סדק בתפיסת ההפעלה, רגע שבו גם בעלי הברית מבינים כי במבחן האמת הם אינם בראש סדר העדיפויות.

עיקר ההישג איננו רק במישור המדיני, אלא בראש ובראשונה במישור המבצעי והמערכתי. הפגיעה בשדרת הפיקוד של איראן עמוקה וחריגה. בכירים במערכי צבא, מודיעין והנהגה הוצאו

מן המשחק. עבור משטר ריכוזי המבוסס על נאמנות אישית, מדובר בזעזוע מבני, גם היכולות הצבאיות נפגעו משמעותית.

חיל האוויר ספג מכה קשה, מערכי ההגנה האווירית נשחקו עד אובדן תפקוד, וחופש הפעולה האווירי נותר בידי ארצות הברית וישראל. במקביל נפגעו תעשיות צבאיות ותשתיות פטרוכימיות שהן מקור הכנסה מרכזי למשטר. לכך יש להוסיף את הפגיעה בכוחות הים, במשמרות המהפכה ובמערכי הבסיג' והמשטרה.

המשמעות המצטברת ברורה. המשטר האיראני נותר עומד, אך מוחלש ושבירי יותר מאי פעם בעשורים האחרונים. הזירה האזורית משתנה. מדינות המפרץ מתקרבות לעמדה אנטי איראנית, נתיבי עקיפת סנקציות מצטמצמים, והלחץ הכלכלי הפנימי גובר. הציבור האיראני, שכבר שנים מביע חוסר אמון, מקבל הוכחה נוספת לכך שהמשטר אינו מסוגל להגן עליו.

ובכל זאת, לצד ההישגים, קיימת תחושת החמצה. היא נובעת מן הפער בין הפוטנציאל לבין המימוש. כאשר מופעל לחץ כה משמעותי, מתעוררת ציפייה לסיום חד וברור, למה שמכונה הכרעה, אך המציאות מורכבת יותר. מערכות בין לאומיות ואינטרסים רחבים מכתיבים קצב שונה מזה שהציבור מבקש לראות. כאן נכנסת גם שאלת התודעה.

אילו רבע מן הפגיעות הללו היו מתרחשות בישראל, השיח הציבורי היה מגדיר זאת כתבוסה קשה. כאשר הדבר מתרחש אצל האויב, מתפתח לעיתים נרטיב הפוך של הקטנת הישגים ושל תחושת כישלון. זהו פער תפיסתי הנובע מהתיית "חשיבת סכום אפס" אם אין הכרעה מוחלטת אז יש כישלון.

המציאות היא שישראל נמצאת היום במקום שונה בתכלית מזה שבו הייתה ערב ה 7 באוקטובר, לא בתודעת שאננות אלא בתודעת יכולת. לא בתחושת חסינות מדומה אלא בהבנה מפוכחת של האיומים לצד ביטחון ביכולת להתמודד עמם.

הפסקת האש אינה סוף המלחמה. היא פרק נוסף בה. כעת האתגר האסטרטגי המרכזי הוא לשלוט בקצב השיקום של איראן. לא לאפשר לה להתאושש במהירות, אלא להאריך ככל הניתן את תקופת החולשה שלה. חלון הזמן הזה הוא נכס יקר. בתוכו, על ארצות הברית וישראל לפעול באופן שיטתי לגיבוש והעצמה של אופוזיציה, כולל מרכיבים חמושים, שתוכל לאתגר את המשטר מבפנים.

הכרעה במערכות כאלה אינה רגע אחד דרמטי, אלא תהליך. מי שישכיל לשלוט בקצב השיקום, יכריע בסופו של דבר.

פורסם במעריב, בתאריך 14 באפריל, 2026.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.